

تبیین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در آئینه

رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی

دکتر عبدی ناظمی اردکانی
هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع)
فصل الله قرمی
حمید شریفی زارچی

انتشارات آثار فکر

تهران - ۱۳۹۵

بسم الله الرحمن الرحيم

سرشناسه	: ناظمی اردکانی، مهدی، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: تبیین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در آیینیه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی/مهدی ناظمی اردکانی، فضل الله قیومی، حمید شریفی زارچی
مشخصات نشر	: تهران: آثار فکر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۶۱۲ ص.
شابک	: 978-600-7492-62-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: حامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۱۸ - -- پیام‌ها و سخنرانی‌ها
موضوع	: speech Khamenei, Ali -- Messages and
موضوع	: شورای عالی انقلاب فرهنگی
سبب افزوده	: قیومی، فضل الله، ۱۳۶۶ -
سند و نزوده	: شریفی زارچی، حمید، ۱۳۵۹ -
بندی کنگره	: DSR ۱۳۹۵۱۶۹۱/ت ۲۰۲
رده بندی دیوب	: ۰۸۴۴/۹۵۵
شماره کتابی ملی	: ۴۳۷۲۷۵۵

تهران - میدان انقلاب - خیابان فرادین - خ شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹ - طبقه دوم تلفن: ۶ و ۵۵۵ / ۶۶۶۷۰۰۰ دورنگار: ۶۶۴۸۰۸۸۲

تبیین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی

در آیینیه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی

تالیف: دکتر مهدی ناظمی اردکانی - فضل الله قیومی - حمید شریفی زارچی

ناشر: انتشارات آثار فکر

چاپ: اول ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۹۲-۶۲-۸

قیمت ۴۲۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۷	فصل اول: تهاجم فرهنگی
۱۷	طرح موضوع
۲۱	بخش اول - مواضع مقام معظم رهبری در خصوص بحث تهاجم فرهنگی
۲۳	گفتار اول - بیانات مقام معظم رهبری در خصوص شناخت تهاجم فرهنگی
۲۷	گفتار دوم - بیانات مقام معظم رهبری در خصوص موضوع تهاجم فرهنگی
	گفتار سوم - بیانات مقام معظم رهبری در خصوص ابزارهای تهاجم فرهنگی و راه‌های مقابله با
۳۰	تهاجم فرهنگی
۳۹	گفتار چهارم - بیانات مقام معظم رهبری در خصوص مشکلات مقابله با تهاجم فرهنگی ...
	بخش دوم: مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص تهاجم فرهنگی و تبیین آنها با
۴۳	توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری
۴۷	گفتار اول - مصوبه سیاست‌های مقابله با تهاجم فرهنگی
۴۷	بند اول - معرفی مصوبه
۵۱	بند دوم - تبیین مصوبه با توجه به بیانات مقام معظم رهبری
	گفتار دوم - آیین نامه نحوه نظارت بر علائم، نشانه‌ها و تصاویر رایج و لوازم التحریر و
۶۴	کالاهای مشابه
۶۴	بند اول - معرفی مصوبه
۶۶	بند دوم - تبیین مصوبه با توجه به بیانات مقام معظم رهبری
	گفتار سوم - مصوبه هدایت و ارشاد و احیای نقش واقعی و تبلیغی مساجد برای مقابله با
۶۹	تهاجم فرهنگی
۶۹	بند اول - معرفی مصوبه
۷۱	بند دوم - تبیین مصوبه با توجه به بیانات مقام معظم رهبری
۷۳	ضمائم
۷۳	ضمیمه اول - مصوبه سیاست‌های مقابله با تهاجم فرهنگی

ضمیمه دوم- آیین نامه نحوه نظارت بر علائم، نشانه‌ها و تصاویر روی البسه و لوازم التحریر و کالاهای مشابه.....	۹۴
ضمیمه سوم- هدایت و ارشاد و احیای نقش واقعی و تبلیغی مساجد برای مقابله با تهاجم فرهنگی.....	۹۷

فصل دوم: نخبگان..... ۹۹

طرح موضوع.....	۹۹
بخش اول: موضع مقام معظم رهبری در خصوص نخبگان.....	۱۰۳
گزارش بیانان مقام معظم رهبری در خصوص تکریم و حمایت از نخبگان.....	۱۰۵
گفتار دوم- بیانان مقام معظم رهبری در خصوص لزوم استفاده از نخبگان.....	۱۰۹
گفتار سوم- بیانان مقام معظم رهبری در خصوص اداره امور نخبگان.....	۱۱۲
گفتار چهارم- بیانان مقام معظم رهبری در خصوص فرار مغزها.....	۱۱۶
بخش دوم: مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص نخبگان و تبیین آنها با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری.....	۱۲۱
گفتار اول- مصوبه سند راهبردی کشور در امور نخبگان.....	۱۲۵
بند اول- معرفی مصوبه.....	۱۲۵
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به بیانان مقام معظم رهبری.....	۱۲۹
گفتار دوم- اساسنامه بنیاد ملی نخبگان کشور.....	۱۳۹
بند اول- معرفی مصوبه.....	۱۳۹
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به بیانان مقام معظم رهبری.....	۱۴۱
گفتار سوم- مصوبه سیاست‌ها و راهکارهای کاهش مهاجرت نخبگان.....	۱۴۴
بند اول- معرفی مصوبه.....	۱۴۴
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به بیانان مقام معظم رهبری.....	۱۴۶
ضمائم.....	۱۴۹
ضمیمه اول- سند راهبردی کشور در امور نخبگان.....	۱۴۹
ضمیمه دوم- اساسنامه بنیاد ملی نخبگان کشور.....	۱۶۱
ضمیمه سوم- مصوبه سیاست‌ها و راهکارهای کاهش مهاجرت نخبگان.....	۱۶۷

فصل سوم: آموزش و پرورش..... ۱۶۹

طرح موضوع.....	۱۶۹
بخش اول: مواضع مقام معظم رهبری در خصوص آموزش و پرورش.....	۱۷۳

گفتار اول-بیانات مقام معظم رهبری در خصوص تحول در آموزش و پرورش.....	۱۷۵
گفتار دوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص معلم.....	۱۸۲
گفتار سوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص نظام آموزشی.....	۱۸۵
گفتار چهارم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص تربیت و اهمیت آن.....	۱۹۰
گفتار پنجم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص مساله سواد آموزی.....	۱۹۳
بخش دوم: مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص آموزش و پرورش و تبیین آنها	
با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری.....	۱۹۵
گفتار اول- سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش.....	۲۰۱
بند اول- معرفی مصوبه.....	۲۰۱
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری.....	۲۰۶
گفتار دوم- مصوبه سیاست‌های سوادآموزی.....	۲۱۶
بند اول- معرفی مصوبه.....	۲۱۶
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری.....	۲۱۹
ضمائم.....	۲۲۱
ضمیمه اول- سند تحول در آموزش و پرورش.....	۲۲۱
ضمیمه دوم- مصوبه سیاست‌های سوادآموزی.....	۲۴۶

فصل چهارم: زنان و خانواده.....	۲۴۹
طرح موضوع.....	۲۴۹
بخش اول: مواضع مقام معظم رهبری در خصوص بحث زنان و خانواده.....	۲۵۳
گفتار اول- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص حقوق زنان.....	۲۵۵
گفتار دوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص تعالی زنان.....	۲۶۲
گفتار سوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص خانواده.....	۲۶۶
گفتار چهارم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص عفاف و حجاب.....	۲۷۳
گفتار پنجم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص برنامه ریزی‌های راهبردی مربوط به	
زنان.....	۲۷۶
بخش دوم: مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص زنان و خانواده و تبیین آنها با	
توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری.....	۲۷۹
گفتار اول- منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران.....	۲۸۵
بند اول- معرفی مصوبه.....	۲۸۵

بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری	۲۸۹
گفتار دوم- مصوبه اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن	۲۹۹
بند اول- معرفی مصوبه	۲۹۹
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری	۳۰۳
گفتار سوم- مصوبات در خصوص عفاف و حجاب	۳۱۲
بند اول- معرفی مصوبات	۳۱۲
بند دوم- تبیین مصوبات با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری	۳۱۷
گفتار چهارم- مصوبه سیاست‌های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران	۳۲۱
بند اول- معرفی مصوبه	۳۲۱
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری	۳۲۵
گفتار پنجم- سیاست‌های ارتقاء مشارکت زنان در آموزش عالی	۳۲۸
بند اول- معرفی مصوبه	۳۲۸
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری	۳۳۱
ضمائم	۳۳۷
ضمیمه اول- منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران	۳۳۷
ضمیمه دوم- اهداف و اصول تشکیل خانواده و سیاست‌های تحکیم و تعالی آن	۳۵۲
ضمیمه سوم- مصوبات شورای عالی پیرامون عفاف و حجاب	۳۶۳
ضمیمه چهارم- سیاست‌های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران	۳۷۱
ضمیمه پنجم- سیاست‌های ارتقاء مشارکت زنان در آموزش عالی	۳۷۴

فصل پنجم: فرهنگ عمومی ۳۷۹

طرح موضوع	۳۷۹
بخش اول: مواضع مقام معظم رهبری در خصوص فرهنگ عمومی	۳۸۱
گفتار اول- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص نظارت بر فرهنگ عمومی	۳۸۳
گفتار دوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص مراحل اصلاح و اغنای فرهنگ عمومی	۳۸۷
گفتار سوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص برخی از انحرافات در فرهنگ عمومی	۳۹۴
بخش دوم: مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص فرهنگ عمومی و تبیین آنها	
با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری	۴۰۳
گفتار اول- آئین نامه شورای فرهنگ عمومی	۴۰۷
بند اول- معرفی مصوبه	۴۰۷
بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری	۴۱۲

۴۱۶	گفتار دوم- مصوبه طرح اصلاح الگوی مصرف در خانواده
۴۱۶	بند اول- معرفی مصوبه
۴۱۹	بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری
۴۲۳	گفتار سوم- اساسنامه فرهنگستان زبان و ادب فارسی
۴۲۳	بند اول- معرفی مصوبه
۴۲۹	بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری
۴۲۳	ضمائم
۴۲۳	ضمیمه اول- آئین نامه شورای فرهنگ عمومی
۴۳۶	ضمیمه دوم- مصوبه « طرح اصلاح الگوی مصرف در خانواده »
۴۴۰	ضمیمه سوم- اساسنامه فرهنگستان زبان و ادب فارسی
۴۴۵	فصل ششم: علم و آموزش - الی
۴۴۵	طرح موضوع
۴۴۷	بخش اول: مواضع مقام معظم رهبری در خصوص علم و آموزش عالی
۴۴۹	گفتار اول- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص دانشگاه اسلامی
۴۵۶	گفتار دوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص دانشگاه آزاد در دانشگاه
۴۶۰	گفتار سوم- بیانات مقام معظم رهبری در خصوص علم
۴۶۷	بخش دوم: مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص علم و آموزش عالی و تبیین آنها با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری
۴۷۱	گفتار اول- مصوبه "سند دانشگاه اسلامی"
۴۷۱	بند اول- معرفی مصوبه
۴۷۵	بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری
۴۸۴	گفتار دوم- مصوبه تشکیل هیات حمایت از کرسی‌های نظریه پردازی و مناظره (ویژه معارف و علوم انسانی)
۴۸۴	بند اول- معرفی مصوبه
۴۸۸	بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری
۴۹۲	گفتار سوم- مصوبه نقشه جامع علمی کشور
۴۹۲	بند اول- معرفی مصوبه
۴۹۷	بند دوم- تبیین مصوبه با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری
۵۰۳	ضمائم

۵۰۳	ضمیمه اول - سند دانشگاه اسلامی.....
۵۴۳	ضمیمه دوم - تشکیل هیئت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی و مناظره (ویژه معارف و علوم انسانی).....
۵۴۶	ضمیمه سوم - نقشه جامع علمی کشور.....
۵۸۹	جمع‌بندی فصول.....
۵۹۹	نتیجه‌گیری.....
۶۰۲	پیشنهادهای.....
۶۰۷	منابع.....

مقدمه

شورای عالی انقلاب فرهنگی با فرمان مورخ ۱۳۵۹/۳/۲۳ امام خمینی (ره) تأسیس گردید. هدف اولیه تأسیس این نهاد انقلابی، برنامه‌ریزی برای اسلامی شدن دانشگاه‌ها و ایجاد و اصلاح رشته‌های مختلف دانشگاهی بر اساس فرهنگ اسلامی بود، اما با گذشت زمان به این موضوع پی برده شد که بخش‌های دیگر جامعه نیز از سیاستگذاری فرهنگی بی‌نیاز نیستند؛ دلیل این موضوع آن بود که هنوز اثرات تخریبی اقدامات دوران شاهنشاهی بر چهره فرهنگ جامعه وجود داشت. بنابراین و به تدریج جایگاه این شورا به عنوان نهایی که وظیفه اصلی سیاستگذاری فرهنگی در کشور را دارد تثبیت شد.

در مدت فعالیت، از نظر ساختاری، تحولات بسیاری در این نهاد پدید آمده است. این شورا که در ابتدای تأسیس، نهاد انقلاب فرهنگی نام داشت و از نظر ساختاری محدود بود، کم‌کم و طی سالیان بعد، گسترش حیطه اختیاراتش تبدیل به شورای عالی انقلاب فرهنگی شد و با تأسیس شرکای همکاری متعددی نیز تأسیس موسسات و نهادهای مختلف، سعی در ایفاء وظایف خود نمود.

این گسترش حیطه‌ی کاری باعث شده است، در طی سال‌های متمادی، صدها مصوبه در خصوص موضوعات فرهنگی از سوی شورا تصویب گردد.

از طرف دیگر، موضوع فرهنگ، یکی از مسائل بسیار مهم و کلان جامعه است، که مقام معظم رهبری در مورد آن توجه ویژه دارند و همواره بر اهمیت و توجه به آن، تأکید کرده‌اند و در بیانات خویش رهنمودهایی را برای عموم افراد و سیاستگذاران فرهنگی در خصوص مسائل مختلف فرهنگی از قبیل تهاجم فرهنگ بیگانگان، آموزش و پرورش، خانواده، فرهنگ عمومی بیان نموده‌اند.

موضوع این تحقیق بررسی و تبیین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، به عنوان مهمترین نهاد سیاستگذار در عرصه فرهنگ، با توجه و لحاظ رهنمودهای مقام معظم رهبری است. در واقع در این تحقیق به دنبال این موضوع هستیم که، در وهله اول منشاء و مبدا مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی را تشخیص داده و ببینیم هر کدام از مصوبات این شورا از کدام رهنمود و فرموده‌ی رهبر انقلاب نشئت می‌گیرد و در مرحله بعد، مشخص کنیم که آیا این رهنمودها، بطور کامل در مصوبات رعایت و لحاظ گردیده است یا خیر.

سؤالی که ممکن است در ذهن شکل بگیرد این است که ضرورت تبیین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری چیست؟ در پاسخ باید بگوییم که لزوم رعایت اوامر و بیانات ولی فقیه از سوی نهادهای حکومتی، امری بدیهی و آشکار است، منتها، ضرورت این امر در مورد شورای عالی انقلاب فرهنگی مضاعف است؛ دلیل این موضوع به امری ساختاری باز می‌گردد.

برای درک درست جایگاه این شورا و حدود مصوباتش، باید به نحوه تشکیل آن دقت کنیم. در واقع شورای عالی انقلاب فرهنگی طبق نظر ولی فقیه شکل گرفته است، بنابراین شکل این نهاد باید در چهارچوب اختیارات ولی فقیه تفسیر شود. از نظر قانونی تفسیری که وجود دارد این است که اختیار ولی فقیه در تاسیس این نهاد در چهارچوب اصل عدل و انصاف و هفتم قانون اساسی که موضوع ولایت مطلقه فقیه را مطرح می‌کند است. در نتیجه، وظایف و اختیارات این شورا نیز باید ناشی و در چهارچوب اوامر و نواهی الهی باشد.

در واقع این نهاد را باید به نوعی راده ولی فقیه دانست که به صورت شورا متجلی شده است و بنابراین اگر در مصوبه‌هایش تناقضات ولی فقیه را رعایت نکند، دچار انحراف شده است که مسلماً امری نامطلوب است. حتی پدر حجت به موضوعاتی که رهبری در مورد آنها به شورا ماموریت نداده است را باید نوعی انحراف از وظایف اصلی شورا دانست. مضاعف بودن اهمیت رعایت رهنمودهای مقام معظم رهبری توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی که در ابتدای بحث مطرح شد از این نکات نشأت می‌گیرد.

اهمیت این تحقیق در این است که، نتایج تحقیق به شورای عالی انقلاب فرهنگی کمک خواهد کرد تا خود را هر چه بیشتر با رهنمودهای مقام معظم رهبری هماهنگ سازد. بنابراین نتایج تحقیق در وهله اول، برای شورای عالی انقلاب فرهنگی قابل استفاده خواهد بود، در وهله بعد نتایج این تحقیق به اجرا کنندگان مصوبات شورا کمک خواهد کرد تا درک درستی از مصوبات به دست بیاورند بدین معنی که رهنمودهای مقام معظم رهبری به عنوان روح مصوبات باید در نظر گرفته شود؛ در بسیاری از موارد ممکن است مصوبه‌ای نارسا یا دارای ابهام باشد در این حالت با توجه به نظرات ایشان، می‌توان منظور و هدف سیاستگذاران در شورای عالی انقلاب فرهنگی را درک کرد.

در خصوص موضوع این پژوهش به طور خاص سابقه‌ای در دست نیست؛ معهذا کتاب‌ها و پژوهش‌هایی پیرامون نظریات مقام معظم رهبری در خصوص مسائل فرهنگی و نیز تبیین اختیارات و وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی به رشته تحریر در آمده است.

مشکل اصلی که در انجام این پژوهش وجود داشت عدم شفافیت در مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی بود. به عنوان مثال در مواردی، شورا اقدام به تصویب مصوبه کرده است که قبلاً در آن حیطه مصوبه‌ای وجود داشته است و این در حالی است که در مصوبه بعدی هیچ اشاره‌ای به سرنوشت مصوبه اول نشده است، در نتیجه بحث اعتبار مصوبه اول مطرح می‌شود و این در بسیاری از موارد جملات موجود در مصوبه‌ها گنگ و نامفهوم است.

مشکل بعدی، حجم زیاد مصوباتی بود که شورا به تصویب رسانیده است، به همین خاطر و بدلیل جلوگیری از تحمیل شدن تحقیق و همچنین پرهیز از سردرگمی خواننده سعی شده است مهمترین و اساسی‌ترین مصوباتی که شورا به تصویب رسانیده مورد بررسی قرار گیرد. البته ذکر این نکته لازم است که شورای عالی انقلاب فرهنگی در سالهای اخیر، رویکردی قابل تحسین در خصوص تصویب اسناد بالادستی داشته است که این موضوع علاوه بر سایر فوایدی که دارد از نظر بررسی مصوبات این فایده را دارد که، اینگونه مصوبات سیاست‌های مورد نظر شورای عالی اداری فرهنگ را بصورت متمرکز گردآوری کرده است و از این نظر فهم آنها برای محققان و نیز دست‌انداختن‌های اجرایی ساده‌تر خواهد بود.

روش تحقیق مورد استفاده روش توصیفی است. بنابراین به بررسی وضع موجود پرداخته می‌شود و از قضاوت یا استنتاج ذهنی پرهیز می‌گردد.

پژوهش حاضر در شش فصل تنظیم شده است. این فصل به ترتیب به تبیین مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی پیرامون موضوعات حوزه فرهنگی، نخبگان، آموزش و پرورش، زنان و خانواده، فرهنگ عمومی و علم و آموزش عالی اختصاص دارد. در انتخاب مصوبات مورد بررسی چندین ملاک مورد توجه قرار گرفته است. این ملاک‌ها عبارتند از:

الف) تطابق موضوعی

اولین ملاک برای انتخاب مصوبه، این بوده است که در حیطه موضوع بحث هر فصل باشد. قبلاً گفته شد که فصل‌ها عمده مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی را در بر

می‌گیرند، بنابراین می‌توان ادعا کرد مصوباتی که انتخاب شده‌اند حاصل کار شورای عالی انقلاب فرهنگی از ابتدای تاسیس تاکنون است.

با بررسی بیش از ۱۸۰۰ مصوبه شورا با توجه به ملاک‌های تطابق موضوعی با فصل‌ها، ماهیتی بودن، اهمیت، گستردگی اجرا و نداشتن اشکال قانونی در اجرا، این تعداد مصوبه که در متن آمده را برای تبیین انتخاب نموده ایم.

ب) ماهیتی بودن

یکی از مهم‌ترین ملاک‌ها در انتخاب مصوبات مورد بررسی، ماهیتی بودن مصوبه است. در توضیح بیشتر این گفت که بسیاری از مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، به مسائل زیربنایی فرهنگی و مسائل ماهیتی مربوط نمی‌شوند. مصوباتی از قبیل انتصاب روسای دانشگاه‌ها، نظر دادن راجع به یک موضوع خاص گرچه جز مصوبات شورا به حساب می‌آیند و لیکن بررسی آنها در این کار تحقیقی مورد نظر نمی‌باشد.

ج) اهمیت داشتن

ملاک بعدی برای انتخاب مصوبات، اهمیت آن مصوبه است. اهمیت یک مصوبه به نسبت آن با موضوعی که راجع به آن تنظیم شده است، بر می‌گردد. در بین موضوعات فرهنگی برخی موضوعات از اهمیت بیشتری برخوردارند، بنابراین تبیین مصوباتی که راجع به این دسته از موضوعات است اهمیت و ضرورت بیشتری دارد.

د) گستردگی

چهارمین ملاک برای انتخاب مصوبات گستردگی دامنه اجرای آن مصوبه است. این موضوع تضمین‌کننده‌ی اثرگذاری مصوبه در سطح کلان جامعه است. به علاوه مقام معظم رهبری نیز غالباً تأکیدیاتی که دارند راجع به مسائل کلان فرهنگی در جامعه است، بنابراین طبیعی است مصوباتی که برای برآورده ساختن نظرات مقام معظم رهبری لازم است نیز باید گستردگی اجرا داشته باشند.

۵) منسوخ نبودن

پنجمین ملاک برای انتخاب مصوبات این بوده است که این مصوبات نسخ نشده باشند. توضیح آنکه، بسیاری از مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی توسط مصوبات بعدی مورد نسخ قرار گرفته‌اند و اکنون قابل استناد نمی‌باشند.

در بخش اول هر فصل، پس از بررسی بیانات مقام معظم رهبری پیرامون موضوع فصل، به تفکیک و دسته‌بندی بیانات اقدام گشته است. این کار از این نظر مفید است که، در تبیین مصوبات از این دسته‌بندی‌ها استفاده شده‌و کار تبیین شفاف‌تر گشته است. علاوه بر این، برای خواننده نیز این مزیت را دارد که پس از مرور بیانات و ملاحظه دسته‌بندی می‌تواند به عمده نقطه نظرات مقام معظم رهبری در مورد مساله مورد بحث احاطه پیدا کند.

لازم به ذکر است که در درج نظرات ایشان، سعی شده است مطالبی که بارها ایشان تکرار نموده‌اند صرفاً یک بار در متن آورده شود و این موضوع نباید این برداشت غلط را در خواننده ایجاد کند که، موضوع مورد نظر مورد تاکید رهبری نبوده است.

در ابتدای بخش دوم، با جمع‌بندی کلی از بیانات مقام معظم رهبری و ذکر دسته‌بندی آنها، ملاکها و موضوعات مورد نظر، به بحث استخراج می‌شود. سپس از این ملاکها در تبیین مصوبات در همان بخش بهره می‌گیریم. در واقع بخش دوم هر فصل، به بررسی مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی و تبیین آنها را با راجعه به نظرات مقام معظم رهبری اختصاص دارد.

بخش دوم به تناسب تعداد مصوبات، به گفتارهای مختلف تقسیم می‌گردد و به هر مصوبه یک گفتار اختصاص می‌یابد. سعی بر این بوده که مختار اول بخش دوم، به بررسی مصوباتی اختصاص یابد که جامعیت دارند. این مصوبات آشنایی با و بسیار مهم هستند و اکثراً جدیداً به تصویب رسیده‌اند، از گفتارهای دوم به بعد به بررسی مصوبات بخشی شورای عالی انقلاب فرهنگی اختصاص یافته است. منظور از مصوبات بخشی آن دسته از مصوباتی هستند که راجع به یک توصیه رهبر معظم انقلاب، یا راجع به یک بخش خاص از موضوع مورد بحث است.

در تبیین یک مصوبه، ابتدا مصوبه حیطه‌بندی می‌گردد یعنی مشخص می‌گردد مصوبه مورد بحث، یک مصوبه جامع است یا یک مصوبه بخشی و اگر مصوبه مورد نظر بخشی است، راجع به کدام بخش از موضوع فرهنگی فصل وضع شده است. اگر مصوبه

جامع باشد، انتظار این است که تمامی نظرات رهبری در آن بحث فرهنگی را در خود گنجانده باشد و اگر مصوبه بخشی باشد انتظار این است که نظریات مقام معظم رهبری در خصوص آن بخش خاص را در خود گنجانده باشد.

پس از حیطه‌بندی مصوبه، از دسته‌بندی بیانات مقام معظم رهبری که در بخش اول هر فصل انجام شده و ملاک‌هایی که در ابتدای بخش دوم فصل به دست آمده، استفاده می‌کنیم و این مصوبه را تحلیل می‌کنیم که این ملاک‌ها در مصوبه مورد نظر چگونه لحاظ شده است.

از آنجا که تلاش انجام شده دارای پشتوانه و پیشینه پژوهشی نمی‌باشد دارای کاستی‌هایی خواهد بود که با راهنمایی‌های صاحب نظران متعهد انقلابی و بخصوص اعضاء محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی قابل برطرف شدن است. انتظار عنایت و مساعدت داریم.

ومن الله التوفیق

دکتر همدان نامی اردکانی - هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع)

فضل الله قیومی، حمید شریفی زارچی